

P R A E F A T I O

saeculum
aureum.

Lex.

Regnum.

Macrobio placet, quia Cybele terrae dea est, quae ab aëre, quem caeli ambitus continet, vehitur cuius natura similis est Leonum validorum animalium feruori. A Martiano autem confingitur grandaeva, corpulentaque mater, quamvis fecunda circumfusaque partibus, tamen floridam discoloramque herbida palla, contexerat, in qua totus gemmarum metallorumque census, atque omnium prouentus fugum & sationum larga admodum vbertate, ferebatur. Ea; de causa, & spicas manu tenere fingitur, quia nimirum Tellurem eandem dictam esse matrem, quae omnia vitae necessaria ex se gignit. Porro, etsi Aristoteles, cum suis Peripateticis, totum hoc vniuersum, Sphaericam obtinere figuram tradat, corona tamen turrita, in aequalitate terrae denotat, quae oppida, turres & montes sustinet. Tympanum verò, ex D. Augustini sententia, in septimo de Ciuitate Dei, praetendit, quod haec dea, totum terrarum orbem designet. Plerique & Vestam: quemadmodum Sybilem, terram constituunt, eamque hoc cōpellatam nomine asserunt, quod terra, varijs, tum herbis, tum plantis, ceterisque, quae ex se, copioso prouentu, effundit, decenter vestiatur. Atque haec quidem suavis, & iucunda felicitis istius temporis contemplatio fuit, quo lites & controuersiae causarum cognitae per paucis fuerunt, quo philosophati sunt homines, & sanctissimis moribus securi, quietique vixerunt, quo aequo & bono, a praestantissimis viris, non seueritate legum, cuncta transigebantur. Et, si forte inter ciues controuersiae oriebantur, aut lites, eae, de aemulatione virtutis, de natura deorum, de ratione naturae, de probitate morum suscipiebantur. De quibus summi ac eruditi viri, certis constitutisque diebus publice, admissus etiam foeminis, differebant. Sed tam praestantes ac sancti hominum mores, sola habendi cupiditas, quae ad turpissima scelera, mortalium mentes impellit, ut initio probare coepi, violauit. Quod cum permultis, quae in toto hoc vniuerso, varijs in locis, acciderunt, historijs confirmari facile queat, ne tamen in immensum excrescat oratio, vel sola Hispania, virtutis sobrietatisque semper amantissima, docebit. In qua ante quam auri, argentiue venae reperirentur, bella perpauca sunt gesta, sed amabili virtutum seminario, quod cunctis in seuit natura, incitari Philosophiae, hoc est, sapientiae studio oblectati sunt homines, atque de natura, de vita, ac moribus, de abditis occultisque naturae rebus, disseruerunt. Quodam verò tempore, ut Georgius Agricola libro de fodinis Metallicis: L. Marceus Sinus, & quotquot Hispaniam scriptis reddiderunt illustrem, tradunt, arserunt quidam montes (ut fit ex vehementi solidorum corporum commotione, calorem, & ex eo ignem excitari: Quemadmodum Vitruuius lib. 2. ob syluas, ventorum agitatione incensas, hominum coetus coactos esse scribit, & Herciniam, aliasque syluas, pari de causa, igni conflagrasse, constat.) Igitur, dum montes, Metallis grauidi in Hispania arderent, atque aurum argentumque ex se liquidum profunderent, nouam, & inusitatam homines admirari coeperunt materiam, eamque Phoenicibus, qui quæstus gratia, totum peragrabant orbem, ostensam, cum exigui pretij rebus, permutabant: Phoenices, & magno suis domi quæstu exhibitio, tam ex ea regione, quam ex reliqua Asiana, Græciaque, ingentem vim hominum, ad cupiditatem promptam, diuitiarum spe, exciuerunt. Ita modò immensis classibus, modò singulis, binis, ternisque onerarijs nauibus Hispaniam subinde repetebant: Plures, vel soli, vel caeli bonitate capti, atque Metalla patriae, penatibusque praeferebant, in Hispania remansere, qui ad se cognatos affinesque alios alijs illectamentis pertraxerunt. Tunc frequentes ex tota Asia, vicinisque Insulis in Hispaniam coloniae sunt missae. Hi rudes militiae, ac vitiorum populos, Asiana Græciaque docuere scelera, quorum etiamnum ea gens nimis esse tenax videtur. Hinc subito exorta Hispanis suorum metallorum admiratio, & custodia, hinc lites, hinc rapinae, caedes, primum priuatae, & latrocinium paucorum, demum apertum, publicumque, gentium inter sese concurrerit, quod vocant bellum, Ducibus alienigenis, & primis Phoenicibus, sola habendi cupiditate illectis, authoribus, atque magistris. Porro, cum in eiusmodi bellorum incondito cœtu, illaudati cum plures, atque inglorij inuenirentur, quos nec pudor ab infamia, nec à libidine pudicitiae, nec à turpitudine honestas, nec à cupiditate modestia, nec à scelere verecundia: nec virtutum denique splendor deterreret à vitijs: Tum excellentissimum Philosophiae studium omissum, artesque praestantes, ut coli desit, ita ferè extinctae sunt atque deletae: nam litteris continebantur per paucis, auditione magna ex parte tradebantur, percipiebanturque. Tum desitum est aequo ac bono fidi. Tum, ut deprauatis malarum conatibus obuiam iretur, leges ferri coepit: Et, ut ea optima hominum societas, in qua Lex dominaretur, ita pessima, omniumque deterrima est iudicata, quae à lege iudicijque secerneretur. Idcirco cogitandum fuit, ut esset aliquis, qui ceteris praeficeretur, alios regeret, pro omnibus excubaret, rationem pacatè viuendi, hoc est, leges, quibus supplicia vitijs, praemia exhiberentur virtutibus, praescriberet. Elegerunt ergo virum aliquem virtute, sermone ac fortitudine praestantem, probitate ac moribus integrum, cui rerum permiserunt arbitria. Eius, cum viderent prudentiam, circa iusta honestaque versari, & ea omnia agere, quae communi ciuium vtilitati, tuta ac commoda esse perspiccerent, de publico, quo ab illiberali ac sordida functione immunis esset, eum alere statuerunt. Disciplinam ab eo viuendi praescriptam, communi boni opinione, aequo animo acceperunt,